

Grzegorz Skowronek

doktor habilitowany nauk prawnych, profesor UJK, Instytut Nauk Prawnych,
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
ORCID: 0000-0001-9800-8331

Prawo o grach hazardowych w Polsce i Macedonii Północnej jako narzędzie realizacji wartości społecznych w aksjonormatywnym porządku prawnym

Słowa kluczowe: hazard, Macedonia Północna, uzależnienie, małoletni

1. Aksjologiczne podstawy regulacji hazardu

W refleksji nad prawem nie można pominąć faktu, że jest ono zakorzenione w systemie wartości. W tym kontekście w ujęciu aksjonormatywnym normy prawne nie tylko niosą w sobie określony system wartości, lecz także, odwołując się do nich, legitymizują cały porządek prawny¹. Wobec tego każde ustawodawstwo, w tym regulacje dotyczące gier hazardowych, można analizować jako wyraz określonych wartości społecznych. W przypadku tego obszaru prawa chodzi nie tylko o uregulowanie działalności gospodarczej, lecz także o ochronę zdrowia publicznego. Zdrowie publiczne to wartość społeczna stanowiąca indywidualne dobro jednostki (np. zdrowie uczestnika gier hazardowych), ale też dobro wspólne. Tego typu wartości mają charakter uniwersalny, co potwierdza zarówno porządek prawny Unii Europejskiej, jak i badania psychologiczne podkreślające potrzebę zapobiegania uzależnieniom, z jednoczesnym szczególnym uwzględnieniem ochrony osób nieletnich. Dlatego ochrona nieletnich przed negatywnymi konsekwencjami hazardu stanowi istotną wartość legitymizującą restrykcyjne przepisy.

W tym kontekście jednym z celów polskiej ustawy o grach hazardowych² jest ochrona społeczeństwa przed negatywnymi skutkami hazardu oraz umacnianie praworządności. Ten cel odpowiada określonym wartościom, takim jak bezpieczeństwo społeczne, zdrowie

¹ S. Peszkowski, *Aksjonormatywny paradygmat nauki prawa administracyjnego i jego metodologiczne konsekwencje dla nauki administracji i nauki polityki administracyjnej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza” 2020/110, s. 169.

² Ustawa z 19.11.2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. z 2025 r. poz. 595), dalej: u.g.h.

publiczne i poszanowanie prawa. Wartości te znajdują swoje odzwierciedlenie w konkretnych regulacjach, w tym dotyczących egzekwowanie zakazu udziału w grach osób poniżej 18. roku życia.

Podobne wartości można odnaleźć w ustawodawstwie Macedonii Północnej³, gdzie ustawodawca, dostrzegając zagrożenia wynikające z hazardu, wprowadził rozwiązania mające przeciwdziałać nadmiernemu dostępowi do gier, w tym przez osoby małoletnie (poniżej 18. roku życia⁴).

Należy założyć, że mimo różnic w szczegółowych rozwiązaniach oba porządki prawne odwołują się do wspólnych wartości – bezpieczeństwa społecznego, zdrowia publicznego i ochrony młodzieży przed nałogowym uprawianiem hazardu. Na tej podstawie można sformułować hipotezę badawczą, że regulacje dotyczące hazardu w Polsce i Macedonii Północnej, choć różnią się w szczegółach, to jednak opierają się na wspólnym założeniu: hazard jest zjawiskiem społecznym, które – mimo swej legalności – wymaga silnej kontroli i nadzoru ze strony państwa. Jeżeli wartości są uniwersalne, to również normy prawne w obu państwach muszą wykazywać zasadnicze podobieństwa. Kluczowe pytanie badawcze brzmi jednak, czy w praktyce w Macedonii Północnej regulacje te są rzeczywiście stosowane i czy państwo prowadzi skuteczny nadzór nad przestrzeganiem prawa. Odpowiedzi na to pytanie dostarcza m.in. ankieta przeprowadzona wśród studentów macedońskiej uczelni International Slavic University w Sveti Nikole⁵, której wyniki pozwalają spojrzeć na problem z perspektywy nie tylko przepisów, lecz także społecznej świadomości prawnej i psychologicznej.

2. Psychologiczne uwarunkowania hazardu wśród osób małoletnich

Badania z obszaru psychologii wskazują, że wiek należy do tzw. czynników ryzyka, czyli czynników zwiększających ryzyko wystąpienia patologicznego hazardu⁶. Z tego względu szczególnej uwagi wymagają symptomy mogące wskazywać na rozwijający się problem z hazardem u osób małoletnich. Do takich symptomów zaliczyć można m.in. nerwowość, częste prośby o pieniądze czy sprzedaż rzeczy osobistych⁷. Dodatkowo wskazuje się, że

³ Należy zaznaczyć, że przywoływane w niniejszym opracowaniu wybrane przepisy aktu prawnego Macedonii Północnej dotyczącego gier hazardowych funkcjonują w tłumaczeniu własnym autora. Ponadto wszelkie tłumaczenia sporządzono na potrzeby niniejszego opracowania z wykorzystaniem narzędzi wspomagających tłumaczenie, a następnie poddano autorskiej weryfikacji i korekcie.

⁴ W przypadku Macedonii Północnej aktem prawnym regulującym problematykę hazardu jest ustawa z 5.03.2011 r. o grach losowych i grach rozrywkowych (Dziennik Urzędowy Republiki Macedonii nr 24/11, 51/2011, 148/11, 74/12, 171/12, 27/14, 139/14, 61/15, 154/15, 23/16, 178/16 oraz „Dziennik Urzędowy Republiki Północnej Macedonii” nr 251/22), dalej m.u.g.h.

⁵ Międzynarodowy Uniwersytet Słowiański to uczelnia prywatna w Macedonii Północnej, z siedzibą w miejscowości Sveti Nikole. Kształcenie na tej uczelni odbywa się w obszarach: prawa, psychologii, ekonomii, nauk technicznych i informatyki.

⁶ I. Niewiadomska, M. Brzezińska, B. Lelonek, *Hazard*, Lublin 2005, s. 108; I. Grzegorzewska, I. Cierpiałkowska, *Uzależnienia behawioralne*, Warszawa 2018, s. 163.

⁷ *Hazard. Historia, zagrożenia i drogi wyjścia*, red. B.T. Woronowicz, Poznań 2012, s. 191–194.

problem nałogowego uprawiania hazardu wśród młodzieży jest częścią ogólnego zespołu zachowań problemowych, gdyż zaangażowanie w hazard współwystępuje z takimi zdarzeniami jak: wagary, przemoc czy używanie substancji psychoaktywnych⁸.

Mark Griffiths sformułował tzw. profil dorastającego hazardzisty jako gracza, który nie chce zaakceptować rzeczywistości, charakteryzuje go brak odpowiedzialności za własne postępowanie, gra, by uciec od problemów, ma poczucie niepewności i niższości wobec rodziców i innych dorosłych. Ponadto chce osiągać sukcesy, a przegraną traktuje jako karę, ma niską samoocenę, może być w depresji⁹.

3. Standardy ochrony nieletnich w porządku prawnym Unii Europejskiej

Powyższe ustalenia należy uznać za uniwersalne, a zatem niezależne od przyjmowanych wartości oraz systemu prawnego i dlatego można przyjąć, że ograniczenia wiekowe w kontekście uczestnictwa w grach hazardowych stanowią, ewentualnie powinny stanowić, istotny element polityki każdego państwa, które zmierza do ochrony społeczeństwa przed potencjalnie negatywnymi skutkami uzależnienia od hazardu¹⁰. W tym kontekście interesujące staje się pytanie: w jaki sposób kwestia ta znajduje odzwierciedlenie w różnych porządkach prawnych – na poziomie zarówno krajowym, jak i ponadnarodowym?

Dobrym punktem odniesienia jest porządek prawny Unii Europejskiej, w ramach którego Komisja Europejska zwraca szczególną uwagę na potrzebę uniemożliwienia osobom nieletnim dostępu do usług hazardowych online. Poświęcony temu jest punkt IV Zalecenia Komisji Europejskiej z 14.07.2014 r. w sprawie zasad ochrony konsumentów i graczy korzystających z usług hazardowych online i w sprawie ochrony nieletnich przed grami hazardowymi online¹¹. Komisja Europejska zaleca stworzenie zasad mających na celu zminimalizowanie kontaktu nieletnich z reklamami lub środkami promowania usług hazardowych. Ma temu służyć m.in. jasny komunikat o „zakazie gier hazardowych dla nieletnich”, wskazujący minimalny wiek, poniżej którego uprawianie hazardu nie jest dozwolone. Ponadto w świetle zaleceń Komisji Europejskiej państwa członkowskie powinny podejmować działania zmierzające do ograniczenia narażania osób nieletnich na treści związane z hazardem – zarówno w przestrzeni publicznej, jak i w Internecie. Zasada ta stanowi punkt odniesienia dla krajowych porządków prawnych, które w różnym zakresie implementują lub rozwijają te wytyczne.

⁸ J. Jarczyńska, *Zaangażowanie w hazard młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Diagnoza zjawiska i jego wybranych uwarunkowań*, Bydgoszcz 2016, s. 57.

⁹ M. Griffiths, *Gry i hazard. Uzależnienie dzieci w okresie dorastania*, Gdańsk 2004, s. 64.

¹⁰ G. Skowronek, *Konsekwencje prawne umożliwienia udziału w grze hazardowej osobie, która nie ukończyła osiemnastego roku życia [w:] Na styku prawa karnego i prawa wykroczeń. Zagadnienia materialnoprawne oraz procesowe*, t. 1, *Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Markowi Bojarskiemu*, red. J. Sawicki, K. Łucarz, Wrocław 2016, s. 484.

¹¹ Zalecenie Komisji Europejskiej z 14.07.2014 r. w sprawie zasad ochrony konsumentów i graczy korzystających z usług hazardowych online i w sprawie ochrony nieletnich przed grami hazardowymi online (Dz.Urz. UE L 214, s. 38), dalej: Zalecenie KE z 14.07.2014 r.

4. Instrumenty ochrony małoletnich w polskim prawie o grach hazardowych

Na gruncie polskiego ustawodawstwa kwestia ta znajduje wyraz przede wszystkim w art. 27 u.g.h. Przepis ten stanowi, że wstęp do ośrodków gier (kasyn gry, salonów gry bingo pieniężne, salonów gier na automatach) oraz do punktów przyjmowania zakładów wzajemnych jest dozwolony wyłącznie dla osób, które ukończyły 18 lat. Innymi słowy, polski ustawodawca wprowadza ogólną zasadę, że w grach hazardowych mogą uczestniczyć jedynie osoby pełnoletnie, przy czym ograniczenie to nie obejmuje loterii fantowych ani promocyjnych (art. 27 ust. 1 i 2 u.g.h.).

Należy dodać, że podmioty zarządzające gry hazardowe i prowadzące działalność w tym zakresie są obowiązane do umieszczenia w widoczny sposób przed wejściem do miejsca urządzania gier oraz w miejscu urządzania gier (np. na automacie do gier) lub sprzedaży dowodów udziału w grach informacji o zakazie uczestniczenia w grach osób, które nie ukończyły 18. roku życia (art. 27 ust. 3 u.g.h.).

W przypadku wątpliwości co do wieku uczestnika gry hazardowej, osoba kierująca ośrodkiem gier lub przez nią upoważniona ma prawo żądać okazania dokumentu potwierdzającego tożsamość i wiek uczestnika gry hazardowej (art. 27 ust. 4 u.g.h.). W ten sposób możliwe jest skuteczne respektowanie zakazu udziału w grach hazardowych osób poniżej 18. roku życia przez weryfikację tożsamości i wieku chętnego do uczestniczenia w grze hazardowej¹².

Wymóg ukończenia 18. roku życia nie wyczerpuje jednak wszystkich instrumentów ochronnych przewidzianych w polskim systemie prawnym. Polskie prawo stanowi również, że salony gier na automatach nie mogą znajdować się bliżej niż 100 m od placówek, w których przebywają dzieci¹³, a dodatkowym elementem ochrony małoletnich jest regulamin odpowiedzialnej gry (art. 15i ust. 1 pkt 2 i 6 u.g.h.).

5. Model ochrony nieletnich w macedońskim prawie o grach hazardowych

W Macedonii Północnej, państwie o statusie kraju kandydującego do Unii Europejskiej, ochrona małoletnich w obszarze gier hazardowych jest także ujęta w ramy prawne. Zgodnie z art. 20 ust. 1 m.u.g.h. osoby poniżej 18. roku życia nie mogą uczestniczyć w grach hazardowych. To normatywne sformułowanie wprowadza ogólny zakaz dla osób nieletnich i podkreśla priorytet ochrony tej grupy jako wartość aksjonormatywną.

Konsekwencją tego przepisu jest zobowiązanie dla organizatorów gier hazardowych do uniemożliwienia udziału osób poniżej 18. roku życia w grach hazardowych (art. 20 ust. 2 m.u.g.h.). To rozwiązanie ma charakter obowiązku nakładanego na organizatorów gier hazardowych. Wynika z tego, że ustawodawca w Macedonii Północnej nie traktuje

¹² G. Skowronek, *Ustawa o grach hazardowych. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 250–253.

¹³ Na podstawie art. 15 ust. 1b u.g.h. zostało wydane rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z 10.08.2021 r. w sprawie wymagań dotyczących planowania lokalizacji salonów gier na automatach na terenie gminy (Dz.U. poz. 1506).

problemu ochrony małoletnich wyłącznie jako kwestii indywidualnej odpowiedzialności samego młodego człowieka, lecz widzi konieczność systemowej prewencji i kontroli.

Ogólny zakaz uczestnictwa w grach hazardowych osób poniżej 18. roku życia, określony w art. 20 ust. 1 m.u.g.h., jest rozwinęty przez art. 20 ust. 3 m.u.g.h., który wskazuje dodatkowo na zakaz wstępu do miejsc, w których organizowane są gry hazardowe, osobom poniżej 18. roku życia. Ustawodawca wyraźnie identyfikuje przestrzenie szczególnie ryzykowne, tj. kasyna, pomieszczenia, w których organizowana jest tombola o charakterze zamkniętym¹⁴, punkty przyjmowania zakładów wzajemnych oraz salony gier na automatach do gier. Przy czym z uwagi na treści art. 20 ust. 3 m.u.g.h., zgodnie z którym „(...) osobom poniżej 18 roku życia nie wolno wchodzić (...)”, należy przyjąć, że jest to zakaz adresowany do samych małoletnich. W odróżnieniu od ust. 3 art. 20, ust. 4 art. 20 m.u.g.h. wprowadza ciężar odpowiedzialności na organizatora gier hazardowych. W świetle tej regulacji to organizator ma obowiązek zorganizować kontrolę wejścia i dbać o przestrzeganie zakazu. W praktyce oznacza to konieczność kontroli dokumentów przy wejściu, a podstawą prawną do takich czynności jest art. 20 ust. 5 m.u.g.h., który upoważnia organizatora gier hazardowych do wglądu w dokumentację potwierdzającą wiek osób, o których mowa w art. 20 ust. 1 i 3 m.u.g.h.

W prawie Macedonii Północnej znajduje się również rozwiązanie o charakterze prewencyjno-informacyjnym. Przepis art. 20 ust. 6 m.u.g.h. nakłada bowiem na organizatorów gier hazardowych obowiązek widocznego oznaczenia lokalu, co pełni dwie funkcje, tj. prewencyjną – ostrzega osoby małoletnie, że wstęp jest dla nich zabroniony, oraz informacyjną – przypomina klientom oraz organom kontrolnym o istnieniu zakazu i ułatwia egzekwowanie prawa. Ściśle rzecz ujmując, należy stwierdzić, że taki organizator jest zobowiązany umieścić na drzwiach wejściowych do lokalu napis o treści: „Zakazuje się wstępu osobom poniżej 18. roku życia”.

Dodatkowo ustawodawca w Macedonii Północnej wprowadza ograniczenia odnoszące się do sfery reklamy gier hazardowych online. Zabrania się bowiem reklamowania lub uczestniczenia w reklamowaniu w jakiejkolwiek formie, które jest szczególnie ukierunkowane na zachęcanie osób małoletnich do udziału w internetowych grach losowych (art. 124 pkt 3 m.u.g.h.). Co prawda przepis ten nie precyzuje konkretnych środków czy technik marketingowych, ale posługując się regulacjami Unii Europejskiej, prawa polskiego, a nawet wiedzą praktyczną, można wyjaśnić, czym jest użyte przez ustawodawcę Macedonii Północnej sformułowanie: ukierunkowane reklamy na zachęcanie osób małoletnich. Przykładowo w rozdziale IV pkt 14 Zalecenia KE z 14.07.2014 r. jest ustalone m.in., że informacje handlowe nie powinny być atrakcyjne dla nieletnich lub dla młodych ludzi przez odzwierciedlanie kultury młodzieżowej lub kojarzenie hazardu z działalnością w tym zakresie. Natomiast art. 29b ust. 1 pkt 1 u.g.h. stanowi, że dozwolona jest reklama zakładów

¹⁴ Przepis art. 2 pkt 11 m.u.g.h. tłumaczy, że tombola o charakterze zamkniętym jest grą losową, w której uczestnik posiada kartę tomboli wydaną przez organizatora gry losowej, na której – zgodnie z zasadami gry – z góry wpisane są liczby. Zwycięzcą jest uczestnik, który posiada kartę tomboli wykazującą kombinację liczb (kombinację wygrywającą), która zgodnie z zasadami gry została oznaczona jako wygrywająca, przy czym liczby tej kombinacji są uzyskiwane w drodze mechanicznego losowania, które nie jest transmitowane za pośrednictwem środków masowego przekazu.

wzajemnych, na urządzenie których zostało udzielone zezwolenie, pod warunkiem że nie jest kierowana do małoletnich, nie przedstawia osób małoletnich i nie odbywa się przy udziale małoletnich.

Wobec tego należy uznać, że ustawodawca w Macedonii Północnej, używając takiego zwrotu, chciał podkreślić, iż niedopuszczalne są wszelkie praktyki marketingowe, które mogłyby sugerować atrakcyjność hazardu dla młodych odbiorców, np. przez wykorzystanie treści, wizerunków czy symboli kojarzonych z młodzieżą bądź też takich, które mogą być dla młodzieży atrakcyjne.

Warto także zauważyć, że w ostatnich latach w Macedonii Północnej kwestia ochrony osób małoletnich przed grami hazardowymi stała się przedmiotem debaty publicznej. Ochrona ta nie ogranicza się jedynie do wymogu ukończenia 18. roku życia, gdyż równie istotnym instrumentem jest ograniczenie dostępu do hazardu przez regulacje przestrzenne. W 2023 r. pojawiły się propozycje rozwiązań prawnych mających na celu ograniczenie działalności hazardowej w pobliżu szkół przez wprowadzenie limitu odległości 0,5 kilometra od szkół podstawowych i średnich. Jednocześnie propozycje te spotkały się z oporem ze strony branży hazardowej, która wskazywała, że wprowadzenie ograniczeń oznaczałoby zamknięcie około 98% placówek i utratę pracy przez około 10 000 osób. Ostatecznie prezydent odmówił podpisania związanej z tymi rozwiązaniami ustawy z powodu błędów formalnych¹⁵.

Zaistniała w małej, liczącej niecałe 2 mln mieszkańców, Macedonii Północnej sytuacja pokazuje napięcie między wartościami, tj. z jednej strony zdrowiem i bezpieczeństwem dzieci, ochroną przed uzależnieniem, a z drugiej – potrzebą zachowania miejsc pracy oraz stabilnością finansową rodziny.

6. Świadomość prawna i praktyka stosowania przepisów o grach hazardowych w Macedonii Północnej

Niewątpliwie zjawisko hazardu stanowi istotny problem społeczny i prawny w wielu krajach, w tym również w Macedonii Północnej. Z powodu chęci lepszego poznania poziomu świadomości zagrożeń związanych z hazardem w Macedonii Północnej wśród studentów tamtejszej uczelni wyższej – International Slavic University zostały przeprowadzone badania ankietowe¹⁶. Na potrzeby niniejszych rozważań, skupionych na takich wartościach, jak bezpieczeństwo społeczne, zdrowie publiczne i poszanowanie prawa w odniesieniu do osób małoletnich, przeanalizowane zostały wybrane pytania z ankiety odnoszące się do sytuacji osób poniżej 18. roku życia.

¹⁵ *Macedonia Północna chce zakazu hazardu w pobliżu szkół. „Tysiące ludzi straci pracę”*, Bankier.pl, 10.02.2024 r., <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Macedonia-Polnocna-chce-zakazu-hazardu-w-pobliżu-szkół-Tysiące-ludzi-straci-pracę-8692543.html?utm> (dostęp: 12.12.2025 r.).

¹⁶ Ankieta została przeprowadzona przez autora niniejszego opracowania bezpośrednio wśród studentów w Macedonii Północnej w ramach stażu naukowego zrealizowanego na zaproszenie International Slavic University w okresie 11–25.05.2025 r.

Ankieta została przeprowadzona w sposób anonimowy wśród studentów kierunków: prawo, psychologia oraz ekonomia. W badaniu wzięło udział łącznie 22 respondentów. Prawo reprezentowało 5 studentów, kierunek psychologia – 9 studentów, natomiast kierunek ekonomia – 8 studentów. Respondenci zróżnicowani byli również pod względem wieku: w grupie powyżej 25 lat znalazło się 5 osób, w przedziale 22–25 lat – 10 osób, natomiast w grupie wiekowej 18–21 lat – 7 osób.

Tabela 1. Wyniki ankiety

Pytanie	Odpowiedzi
1. Jaki jest minimalny wiek legalnego uczestnictwa w hazardzie?	- 18 lat (18 respondentów) - brak ograniczeń wiekowych (4 respondentów)
2. Czy obecne przepisy skutecznie chronią osoby niepełnoletnie przed hazardem?	- Tak (1 respondent) - Nie (19 respondentów) - Nie wiem (2 respondentów)
3. Czy obowiązują ograniczenia odległości dla lokali hazardowych w pobliżu szkół czy uczelni? Jaka powinna być minimalna odległość?	- Tak (3 respondentów) - Nie (19 respondentów) Wśród respondentów, którzy udzielili odpowiedzi na pytanie uzupełniające dotyczące oczekiwanej odległości lokali hazardowych od szkół i uczelni, uzyskano następujące wskazania: - 2 respondentów opowiedziało się za odległością 1 km - 8 respondentów wskazało 500 m - 9 respondentów nie określiło odległości
4. Czy osoby niepełnoletnie mają łatwy dostęp do lokali hazardowych?	- Tak (19 respondentów) - Nie (3 respondentów) - Nie wiem (0 respondentów)
5. W której grupie wiekowej hazard występuje najczęściej? (można było wskazać jedną grupę wiekową lub więcej grup wiekowych)	- Młodzież (5 respondentów) - Młodzi dorośli (19 respondentów) - Dorośli (8 respondentów) - Emeryci (1 respondent) - Nie wiem (0 respondentów)

Źródło: Opracowanie własne.

Wyniki zaprezentowane w tabeli 1 ukazują poziom wiedzy i opinie studentów International Slavic University na temat regulacji prawnych dotyczących gier hazardowych oraz ochrony osób małoletnich w Macedonii Północnej.

Na pytanie pierwsze większość studentów (18 osób) poprawnie wskazała, że minimalny wiek udziału w hazardzie to 18 lat. Jednak 4 osoby uważały, że nie ma ograniczeń wiekowych w tym zakresie – co wskazuje na pewne braki w wiedzy prawnej. Może to świadczyć o niewystarczającym nagłaśnianiu tego problemu w mediach i w ramach kampanii informacyjnych. Przy czym należy założyć i taki wariant, że respondenci znali granicę wieku, a jedynie chcieli podnieść problem, iż osoby poniżej 18. roku życia mają łatwy dostęp do gier hazardowych.

W ramach odpowiedzi na pytanie drugie aż 19 osób oceniło, że przepisy nie chronią skutecznie niepełnoletnich przed hazardem. Dwie osoby zaznaczyły odpowiedź „Nie wiem” i tylko jedna osoba odpowiedziała pozytywnie. Zasadniczo wyniki mogą wskazywać na brak zaufania do regulacji prawnych.

Większość (19 osób) uznała, że ograniczenia odległości lokali od szkół i uczelni nie istnieją. Jedynie 3 osoby odpowiedziały na to pytanie twierdząco, wskazując na potrzebę wprowadzenia dalszych regulacji. Część badanych sugerowała minimalną odległość 500 m lub 1 km.

Odpowiadając na pytanie czwarte, aż 19 osób stwierdziło, że osoby niepełnoletnie mają łatwy dostęp do lokali hazardowych. Odpowiedź ta potwierdza praktyczny brak skutecznej kontroli w tym zakresie.

Odnosnie do pytania ostatniego najwięcej wskazań padło na młodych dorosłych (19 odpowiedzi), ale aż 5 osób wskazało młodzież. Oznacza to, że hazard nie jest problemem wyłącznie dorosłych, lecz dotyczy również niepełnoletnich.

7. Wnioski z analizy porównawczej regulacji hazardowych

Przeprowadzona analiza regulacji prawnych dotyczących hazardu w Polsce i w Macedonii Północnej pozwala potwierdzić, że ustawodawstwa obu państw opierają się na wspólnym fundamencie wartości. Zarówno w Polsce, jak i w Macedonii Północnej obowiązuje granica 18 lat jako próg dopuszczający do uczestnictwa w grach hazardowych. Jest to rozwiązanie o charakterze uniwersalnym, znajdujące uzasadnienie w badaniach psychologicznych wskazujących na szczególną podatność osób małoletnich na rozwój uzależnień.

Wyniki ankiet przeprowadzonych wśród studentów w Macedonii Północnej pokazują jednak, że praktyczny wymiar tych regulacji bywa odmienny od założeń ustawodawcy. Odpowiedzi respondentów sugerują, że w ich otoczeniu małoletni mają wciąż realny dostęp do gier hazardowych. Niepokojące jest i to, co wynika z ogólnodostępnych informacji, że przemysł hazardowy, zatrudniający znaczną liczbę osób w Macedonii Północnej, być może wpływa na prawodawcę, co w tym przypadku prowadzi do osłabienia regulacji służących ochronie małoletnich.

Zarówno wyniki analizy prawnej, jak i zgromadzony materiał empiryczny potwierdzają zatem sformułowaną na wstępie hipotezę badawczą, że regulacje obu państw chronią te same wartości społeczne, wynikające ze zjawiska choć legalnego, to jednak wymagającego silnej kontroli i nadzoru ze strony państwa. Przy czym badania pozwalają na sformułowanie i takich wniosków, że w Macedonii Północnej może występować brak konsekwentnej kontroli i nadzoru ze strony państwa, co sprawia, że ochrona ta często pozostaje jedynie zapisem normatywnym, a niekiedy słuszne rozwiązania są blokowane na etapie projektów rozwiązań legislacyjnych.

Abstract

***Law on gambling in Poland and North Macedonia as a tool
for the implementation of social values in the axionormative legal order***

Dr Hab. Grzegorz Skowronek, professor at the UJK – Institute of Legal Sciences
at Jan Kochanowski University in Kielce
ORCID: 0000-0001-9800-8331

This paper focuses on the legal regulations governing gambling activities in Poland and North Macedonia from an axio-normative perspective, with particular emphasis on universal values such as social security, public health, and respect for the law. The analysis is conducted through the lens of protecting minors from the negative consequences of gambling, especially in relation to gambling addiction. The article presents the results of surveys conducted among students of a North Macedonian higher education institution, which may indicate insufficient state control and supervision over the organization of gambling activities. The hypothesis is confirmed that, although the regulations in Poland and North Macedonia differ in their detailed solutions, they are nevertheless based on the same values and require effective enforcement in order to provide real protection for minors.

Keywords: *gambling, North Macedonia, addiction, minor*

Bibliografia / References

- Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienie dzieci w okresie dorastania*, Gdańsk 2004
- Grzegorzewska I., Cierpiątkowska I., *Uzależnienia behawioralne*, Warszawa 2018
- Hazard. Historia, zagrożenia i drogi wyjścia, red. B.T. Woronowicz, Poznań 2012
- Jarczyńska J., *Zaangażowanie w hazard młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Diagnoza zjawiska i jego wybranych uwarunkowań*, Bydgoszcz 2016
- Macedonia Północna chce zakazu hazardu w pobliżu szkół. „Tysiące ludzi straci pracę”, Bankier.pl, 10.02.2024 r., <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Macedonia-Polnocna-chce-zakazu-hazardu-w-pobliżu-szkół-Tysiące-ludzi-straci-pracę-8692543.html?utm>
- Niewiadomska I., Brzezińska M., Lelonek B., *Hazard*, Lublin 2005
- Peszkowski S., *Aksjonormatywny paradygmat nauki prawa administracyjnego i jego metodologiczne konsekwencje dla nauki administracji i nauki polityki administracyjnej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza” 2020/110
- Skowronek G., *Konsekwencje prawne umożliwienia udziału w grze hazardowej osobie, która nie ukończyła osiemnastego roku życia [w:] Na styku prawa karnego i prawa wykroczeń. Zagadnienia materialnoprawne oraz procesowe*, t. 1, *Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Markowi Bojarskiemu*, red. J. Sawicki, K. Łucarz, Wrocław 2016
- Skowronek G., *Ustawa o grach hazardowych. Komentarz*, Warszawa 2021